

המורים הראשונים

וה היה בראש השנה תרנ"ב (אתהכג לגולתנו), ואותו מורה קל"ה התנוועה, ר'יה-הפונים, בעל העינים המבריקות, שופע השערות המסולסלות, יהודה גרוובסקי, התבונד עם דוד יודילובייך עבדכם, כותב הטורים האלה, ומורו והחליטו בינהם ליסיד "הסתדרות המורים העבריים" ולאסוף את כל המורים, שהיו או בארץ ישראל, לאספה, בשם: "אספה המורים" מיד בשבוע הראשון לאחר שיפתחו את בתיה הספר בארץ. מספר המורים היה או כМОבן, לא גדול בכמותו; והוא הסדר הכרונולוגי של כניסה למקדש החנוך:

תרמ"ג, דוד ילין בירושלים, למוד הלשון העברית וט לשון ערבית.
תרמ"ז, מרדכי לובמן בראשון לציון, עברית בז'רגון, ומתמ"ח ואילך עברית בעברית.

תרמ"ח, דוד יודילובייך בראשון לציון, הלשון ומדעים אלמנטריים בעברית.
תרמ"ט, אליהו ספיר בפתח-תקווה, עברית, וט לשון ערבית.

תרמ"ט, זאב יעבץ' בוכרונ-יעקב, לשון עברית, במקצת תרגום גרמני.
תרמ"ט, יהודה גרוובסקי בעקרון, הלשון ומדעים בעברית.

תרי"ג, יוסף מיווחס בירושלים, לשון עברית גרידא וערבית.
תרנ"א, אריה ליב הורביז' בUCKRON, לשון עברית ומדעים.

תרנ"א, ש. פ. רוזן' בעקרון, עברית ומדעים.
תרנ"א, ברוך חומה' בעקרון, עברית ומדעים.

תרנ"א, ישראל בלקינדי' ביפו, עברית ומדעים.

תרנ"א, יצחק אפשטיין בצפת, עברית ומדעים.

תרנ"ב, משה הורביז' בוכרונ-יעקב, לשון עברית גרידא.
והיו נסיבות לעברית גם קודם לכן:

תרמ"ד, אליעזר בן יהודה בירושלים, לשון עברית גרידא.
תרמ"ה, דוד שו"ב' בראש פנה, לשון עברית מעט בז'רגון.

תרמ"ה, שמךין בוכרונ-יעקב, לשון עברית מעט בז'רגון.

1. ראה רשות חבריו ועד הלשון.

2. תרכ"ב-תרמ"ז. מחלוצי ההזראה העברית במושבות.

3. תרגם לעברית מתחום מדעי היהדות, בייחוד במספיו של לנץ.

4. תרי"ט-תר"ף. מורה, רב, מהברם של כמה ספרים בענייני תלמוד. החל בקונקורדנציה לתלמוד והציג לו יד הרב חי קווסובסקי פקדמו.

5. תרכ"א-תרפ"ט. ראה של קבוצת הבילויים הראשונה. מורה וחוקר הארץ.

6. תרי"ד-תרצ"ח. מייסדי ראש פינה. מורה ומקיים בתיה הספר הראשוניים בגליל.

תרמ"ט, דבורה בן יהודיה בירושלים, לשון ודבריו הימים לישראל.
אבל א. בז' יהودה הורה רק חדשים אחדים ופסק מהורה מפני רפיון-גנו. דבורה
בז' יהודה נפטרה באמצע עבודתה הפورية, בתרנ"א. דוד שוב עבר להגנתה היושב
בגלייל. ושמركין מהר להחליף את החול שבסוכוּן-יעקב ברצפת-הבולטים שבפריז.
ובכן ניסדה בתרכ"ב ההסתדרות, שקראו לה "אספת המורים", שהתקימה וארכה
בערך ארבע שנים ומשהו: מן י"ט חשוון תרכ"ב עד י"ז טבת תרכ"ג-תרכ"ו...
אבל בשני שנות קיום "אספת המורים" נוסף בארץ-ישראל עוד קומץ קטן של מורים,
שקבלו את שיטתו והלכו בדרכונו:

תרנ"ב, יעקב מרדיי זינגר¹⁰ בראשון-לציון, תלמוד בעברית.

תרנ"ד, מרדיי צבי זפראנ¹¹ בפתח-תקוה, לשון עברית ומדע.

תרנ"ד, יצחק הורבִּיץ¹² זכרון-יעקב, לשון עברית.

תרנ"ד, אריה ליב גורדון¹³ בפתח-תקוה, לשון עברית (מעט בוירגון).

תרנ"ד, מאיר בלקיינד¹⁴ ביפו, לשון עברית גרידא.

תרנ"ה, יצחק כהנא ביפו, לשון עברית ומדע.

שתים היו הסבונות, שהניעו אותו להקים את אספת המורים: א. להכיר איש את רעהו,
להתיעץ, להחליף דעה – והיה מעשה התונך שלם. ב. להשריש בתוך לботה חברינו
המורים את ההרגשה של גודל האחריות אשר עליינו, ועד כמה שעליינו לפוקה עין ולדעת
לאן אנו הולכים, ולהכיר שעליינו לתת דין וחשבון לדור הבא!

ובין חבר המורים שלנו, שמספרו היה 13 – מכל המינים ומכל הצבעים: חנוּן ליטא,
חנוּן גליציה, חנוּן ירושלים, חנוּן רומניה, חנוּן נגב-רווסיה וכיו' וכיו' – ועדין לא כולם
מסכימים למדוּים בעברית, והוכחים על אודות שאלת וו בתוכה זכרונות הדברים
מרובים היו גם סוערים.

מתוך אמרו זכרונות ראשונים, ספר היובל
של הסתדרות המורים (תרפ"ט), עמ' 150–151.

7. תרטיז-תרנ"א. אשתו הראשה של אליעזר בז' יהודה ואמו של איתמר בז' אב"י, "האם העברית הראשונה".

8. מרפ"ב-תרפ"ח. רב, שופט ומרביבן תורה.

9. תר"ל-תרצ"ו. הורה ממשعشרת שנים בפתח תקווה.

10. מת בתרע"ה. הורה בזכרון יעקב מתנ"ד.

11. תר"ה-תרע"ג. עסק בחקרי לשון מקרא. פורסם בתחומים אלה כמה ספרים. נתרפסם
במיוחד בסידור אוצר התפילות. שהוא אחד מחכניו ומערכיו.

12. תקפ"ז-תרנ"ח. מראשוני המורים. אבי של ישראל בלקיינד.